

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălăta pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 37

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Poplăcei Nr. 37.
Epistolele nefrancate se refuză — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Sibiu, 20 Ianuarie, 1892.

An de an se întrunesc sinódele noastre parochiale și aleșii sinódelor, comitetul și epitropia, datori sunt să dea seamă despre activitatea lor.

Dispoziția acésta de a trage la dare de seamă pe cei încredințați cu afacerile parochiei, este foarte la loc.

La loc, pentru-că prelângă aceea, că se dedă și poporul de a exercia un felu de control asupra afacerilor ce-l privesc, face și scólă în cele ale administrațiunii, i se dă ocaziune a se convinge dacă mâni curate sunt, în cari s'a pus averea bisericeii și a scólei.

Și poporul are neapărată lipsă de scóla acésta. Până acum a făcut „părintele” ce a făcut și el de bună seamă, că a făcut bine.

Nu e ertat să presupunem, că preoții nostri, acești apostoli ai lătreii culturi în popor ar fi abusat de încrederea pusă în ei.

Dar tocmai căci preoțimea nu a avut în vedere decât interesele bisericeii preste tot, tocmai căci ea a înființat aproape toate fondurile parochiale, școlare, și a privegiat ca să se înmulțescă conform receririlor, este chiar în interesul preoțimei, în interesul reputațiunii lor, ca toți credincioșii să aibă scire despre tot filerul, ce a intrat și ce a eșit.

Autoritatea preotului preinde ca el în ochii filor lui sufletesci, să apară ca omul desinteresat, ca omul, care premerge cu bun exemplu, ca omul, căruia i zace la inimă progresul afacerilor.

De aceea în sinódele parochiale bine e să se cetescă raportul comitetului despre activitatea sa de preste an, bine e, ca să se spună cu cât a sporit averea bisericeii și anume din cari isvóre.

Au ómenii nostri din popor și un felu de mângăere, când ved, că li se amintesc numele lor, sau al rudeniilor lor repositați și binemeritați pentru trebile bisericeii.

Acestei ambițiuni trebuie satisfăcut, căci servește drept incurajare și pentru de a jertfi

Și dacă noi am avut vreodată lipsă de jertfele credincioșilor, acum avem desigur îndecit mai mare.

Să luăm numai cestiunea salarisării învățătorilor.

Nu ni e permis, ca să-i lăsăm pradă uneltirilor ministeriale și să-i lăsăm afară de cercul nostru de control, cu privire la instituire și disciplină.

Cum o vom face altcum decât căutând, ca din propriile noastre mijloce să-i susținem și să le dăm, ce prescrie dreptatea și legea.

Un învățătoriu onorabil, trebuie se fie remunerat după munca lui cu 300 fl la an.

Este acésta destul de mult ca să nu móră de fómă și și destul de puțin ca să pótă trăi cinstit.

O parochie cu ceva ambițiune, cu un condutoriu zelos, cu credincioși cu suflet și cu inimă, nu vor sta nici pe un moment la gânduri, care e datorința lor.

Umér la umér, vor căuta isvórele, vor face repartițiuni permise prin lege până la 5% din darea directă, le vor supune aprobării și le vor și încasa ca să nu cadă scóla confesională jertfă uneltirilor dușmane.

Punem cazul, că acest inconvenient, nu pretutindenea este.

Admitem, că comunele fruntașe au regulat tréba acésta spre onórea lor fie dis.

Óre nu are parochia și alte trebuințe?

Da — are, și încă foarte multe.

Împodobirea casei lui Dumneșeu cu vestminte preoțesci, cu cruce, cu cărți și icóne sunt tot lucruri, cu cari un comitet și un sinod parochial trebuie să se ocupe.

Face mult bine în o parochie un local destinat pentru serviciul divin, când apare în tótă splendórea, când totul e curat, când toate sunt puse la locul lor, când nimica nu lipsesc din ceea-ce înaltă sufletul creștinilor și-i întărește în consciința religioasă și morală.

Sunt frumoșe atari probleme, cari sunt lăsate în sarcina comitetului parochial.

Este just deci, ca el să facă raport despre toate ce a făcut în decursul unui an.

A făcut mult și a făcut bine, are să urmeze recunoștința poporului, a negles, a încurcat, a tândălit și a vegetat, poporul are să cêră alți consilieri în sfatul celor sfinte.

Biserica și ale ei afaceri sunt pentru tot omul de bine sanctuarul, care nu e ertat să fie prihănit. Și lenea, indiferentismul nu pot fi ađi rêsplătite cu recunoștință.

Cei-ce nu se fac vrednici de încredere — au să lase lucrul altora, — și dacă nici acestia nu pun mâna pe lucru, atunci în parochie este ceva putred.

Rêul acolo l produce cel ce ar fi să fie lumina lumii și sarea pământului.

Sunt rari, de tot rari casurile, unde în adevăr și zelul și bunăvoința și jertfele credincioșilor să zădărnicesc prin câte un preot.

Sunt excepțiuni aceste — dar de ce să le ascundem, când ele există, când ne întâlnim des și cu atari aparințe triste în biserică. E vai de cel ce face sminta, dar mai vai prin cel ce vine.

Să sperăm, că preoții nostri vor concede bucuros ca poporul să facă scólă, să nisuiască, ca

poporul să nu fie pe un moment împedecat în niștința lui de a cunoșce din temeiul afacerilor ținătoare de parochie, căci ținut el în întunec, ținut la distanță, isprăvile devin din ce în ce mai mici, ca să nu ăicem reduse la nimica.

În popor este viața, pe popor ne rădămăm deci rađimul acesta trebuie întărit, dar nu opăcit.

Preoțimea noastră, care vine în contact atât de des cu poporul credem că ne va înțelege și va accepta cuvintele lui Christos „Lăsați pruncii să vină la mine”.

În multe părți poporul este în starea prunciei și păcătuesc cei ce nu l ridică, ca să înțeleagă cu o óră mai curând și drepturile și datorințele, ce le are poporul în biserică.

De ale partidului național.

Am susținut și susținem, că pasivitatea românilor este un lucru foarte binevenit guvernului.

Era bine venită pasivitatea, când se decretase numai pentru Transilvania, pentru-că cu ajutorul ei câștiga partidul dela putere cel puțin 50 de mandate de deputat foarte ieftine, ér prin aceea, că s'a estins și asupra cercurilor electorale din Ungaria, a căpătat guvernul dela partidul național un cadou de cel puțin alte 50 de mandate, cari, intrând românii în luptă sau nu le căpeta de loc, sau îl costau milioane.

P. e. în anul 1881 a spesat partidul lui Tisza numai în cercul Beinsului 40,000 fl. din cassa centrală, ca să scótă pe Véghsó contra candidaturii național P. Cosma, — astăđi l'a scos cu aclamațiune fără contra candidat; tot asemenea a spesat în cercul Cehul-Silvaniei ca să scótă pe jidanul Neményi contra candidaturii național George Pap, — astăđi și acolo merge lucrul de tot culant. Câte sute de mii au risipit prin Bánat și prin comitatul Aradului tot în luptă cu partidul național? astăđi trebuie să țese aprinđă fața de rușine, când veđi, că în cercul lui Babeș se alege un Asboth, în a lui Mocsonyi un Szende, când un Jókay, un Tisza László etc, huiduiți de sângele lor, își află refugiu în cercuri curat românesci!

Poporul român din Ungaria a participat la toate alegerile câte s'au făcut dela 1848 încóce.

Nu este putere, care să-l rețină dela alegere. Întrebarea este numai, că mai bine, mai consult este, ca la actul alegerii să fie el condus de inteligența sa, sau de străini?

Rêspsunsul, credem noi, nu este greu.

FOIȚA.

Bastonul unchiului meu.

(Schiță din viața americană, traducere de I. M.)

Din toate părțile eram ținută de o femeie foarte fericită, și — era adevărat Casa noastră se afla tocmai în mijlocul moșiei noastre, care încă era una dintre cele mai frumoșe proprietăți din împrejurime. Familia noastră, fără de a esagera, încă putea fi socotită între cele de frunte din țară, și cu toate acestea de multe ori eram posomorită și chiar întristată.

Socrul meu foarte risipitoriu, își împovărase averea până la extrem, și astfel după mórtea lui se mai înmulțiră grijile bărbatului meu. Las că bărbatul meu avea venite destul de mici și acum în loc de a eređi ceva, trebuia să plătim la camete pipărate. De multe ori făceam din cauza acésta reproșuri bărbatului meu, atrăgându-i atențiunea asupra copiilor, de a căror creștere încă trebuia se ne îngrijim. Totdeuna însă primiam rêspsunsul mai întâiu voiu să impac pe creditorii tatălui meu, și după aceea voiu îngrijii de noi și de copiii nostri.

Într'o séră imi istorisî bărbatul meu, carele tocmai se întórseșe dintr'o călătorie ce făcuse la

London, că el acolo a întâlnit fără de veste, pe un unchiu al meu, carele a trăit în India mai mulți ani, sperând a și putea aduna vre-o avere óre-care pe acolo, pe lângă toate ostenele sale însă nu a putut face nici o ispravă și astfel bolnav și lipsit a fost silit a se rentórce éráși în vechia sa patrie.

Bărbatul meu, om bun cum era, imi făcu propunerea, ca să aducem pe bătrênul la noi, imi descrie locuința sărăcăcioasă a acestuia, viața necăjită și suferințele, ce a trebuit să le îndure acesta. Eu însă pe lângă tótă bunăvoința, nu me puteam uni cu planurile bărbatului meu, deórece noi eram destul de lipsiți, și apoi mai aducând și pe bătrên în casă, numai ne mai înmulțeam grija și necasurile. Pre lângă toate protestările mele, bărbatul meu remase pe lângă planurile sale „și, chiar și din cauza, că bătrênul, încă pe timpul când eram eu la scólă, s'a purtat totdeuna cu o deosebită bunăvoință față de mine și acuma”, ăcea bărbatul meu, „băremi la finea vieții, trebuie să-i ușurez întru câtva ăilele bietului bătrên”.

Într'o séră eram foarte neliniștită, după ce dușsem copii la odichnă, me întórseșu éráși în odaia bărbatului meu, am înghienunchiat lângă patul dênșului, și șoptind l'am întrebat: Roland dragă! să-i scriu bătrênului ca să vină? — O privire plină de

recunoștință și o sărutare, fu rêspsunsul bărbatului meu. — atăta mi-a fost destul.

Încă în seara aceea scrișeu invitarea și nu trecură două săptămâni, și bătrênul David Turton, „unchiul Davy”, cum îl numiam ni și veni. Eu, la sosirea sa îl întâmpinau înaintea porții, cu o deosebită bunăvoință, el însă, se părea că nici nu me observa, era rece, scurt la vorbă, și respingător.

Ochii lui cei mici și verđi, me priviau cu neîncredere și pe buzele sale se putea observa un suris sarcastic.

Îl conduseu în odaia destinată pentru dênșul și acolo îl rugaiu, ca să mi predea bastonul, pălăria și mantaua, spre a le așeđa la locurile lor, dar acésta provocare se părea a l fi atins neplăcut, căci îndată ce se așeđa pe un scaun, își puse bastonul de-a curmezișul preste genunchi, și astfel ședând aruncă o privire scrutătoare asupra mea. Inzadar căutam a rezista acestei priviri, căci cu toate încordările mele de a fi nepăsătoare, simțiam cum sângele mi se sucia în obraz. Într'un ton aspru poruncii Luciei, ficei mele, să se ducă la scólă. Bătrênul me privi cu códă ochiului, și se vede că înțelese neliniștea mea, căci cu un suris batjocoritoriu me întrebă: „Te am supérat dómna mea? Atunci me rog de ertare, dar bastonul meu e cel mai bun amic al meu, și de aceea nu l las niciodată de lângă mine.”

(Va urma.)

Dacă nu suntem încântați de succesele pasivității în Ardél, unde inteligența nu mai are nici o influență asupra poporului abandonat de 25 de ani, nu ni este permis să lăsăm și pe poporul din Ungaria pradă lupilor.

Noi ne-am făcut datoria în astă privință încă înainte de-amfință, rugând pe delegați: ca să nu estindă pasivitatea și asupra Ungariei.

Vocea noastră a sunat în pustie. Înțelepciunea conferinței a decretat pasivitate absolută și în Ungaria.

Nu ne-a rămas alta decât să înregistrăm fructele conclusului conferinței drept învățatură pentru viitor.

Înainte de toate însă înregistrăm chiar după „Tribuna” Nr. 13 din 17/29 Ianuarie o voce din Ungaria despre efectul conclusului de pasivitate la popor și la conducătorii naturali ai poporului. Ețã-o:

„Resultatul moral al conferinței generale din 20 și 21 c. din Sibiu fără îndoială este foarte însemnat în viața noastră politică, înaintea celor ce știu să privească cu ochi spirituali și înțeleg dispozițiile luate. Nu este însă acesta așa în general precum ar trebui să fie, căci avisul comitetului central publicat la 22 c. a produs la mulți o lãncețelã de inimã, ca să nu dic disgustare”.

„Așa s'a întâmplat acesta în cerc. elect. Iosășel, unde precum se știe deja am avut candidat național, a cărui candidare s'a făcut pendentã dela decisiul conferinței naționale din Sibiu”.

„Aici în acest cerc spiritul național de mult a dormitat, căci n'a avut pôte nime curagiul sau bărbăția să-l deștepte; de vre-o 2—3 ani încôce însă, dându-se un avânt puternic simțului național, s'a ridicat fenicele din cenușe înălțându-se în sbor măiestos”.

„Aprôpe 3000 de alegători s'au umplut de un entuziasm ne mai pomenit, dându-se material geniului națiunii prin invocare la luptã electoralã.”

„Prin aceea că s'a candidat P. Truța măcar și condiționat, entuziasmul a ajuns la culme, și bărbății umpluți de sfânta înfocare dimpreună cu poporul acceptau gata și cu nerăbdare ziua, în care pot să dovedescã că n'a perit românul. Din părțile cele mai depãrtate ale Hãlmagiului până la Buteni și pădurile Chisindiei resuna „se trãescã P. Truța” și putem dice, că reușirea candidaturii a fost asigurată, când deodată resunã cuvântul: „Pasivitate”!

„Mediul poporului, care a fost până la ecstrem încordat dintr'odată cădu într'o disgustare: „Reu a făcut Truța că a repășit, am rămas de ris...” dicea poporul, care nici acum nu înțelege, că e vorba de interesul tuturor românilor și nu numai de un cerc”.

„Zadarnic ne silim a-i lumina și mângãia, ei țin numai de ale lor...”

„Sunt mulți din inteligența cercului, care încă s'au disgustat, ei dic: „Nu ar fi trebuit se candidãm, căci acum poporul dice, că candidatul nostru s'a temut, că va cădea și altele...” și acum vedând, că totã preoțimea cu protopopii, care mai nainte însuflețiți erau, de odatã dic: „Nu alegem, rămânem acasã”, gândesc „totuși nu sunt ei așa de tari, zãdarnic își arată puterile și că n'au fricã”.

„Prin aceste s'a periclitat încrederea ce a pus poporul în conducătorii sei firesci, și am pus în cumpănã autoritatea noastră naintea poporului, și e temere, că ei de alta datã nu ne vor urmã cu așa însuflețire”.

Asta este adevãratal adevër. Acesta este reul ireperabil, care produce un lucru pripit, nerumegat, neținând cont de împregiurãrile în cari trãim, și de factorii ce-i avem.

Resultatul în acest cerc este știut deja.

Pasivitatea a lipsit de mandat pe candidatul conducătorilor naturali ai poporului pe P. Truța, și l'a dat în mâinile candidatului guvernului Virgil Bogdan, pe carele noi de almintrea îl cunoșcem de un tânăr român solid, dar în fine numai viitorul va arãta, cum voiesce și știe d-sa apãra interesele poporului român în parlamentul țerii!

Conferența națională generală

a alegătorilor români din Transilvania și Ungaria.

Raportul comiunei de 40.

(Incheiere.)

Și, lucru ciudat, ori cât de deplorabilã ar fi o asemenea stare a unui popor întreg, ba a majorității populației în ori ce stat încãtva modernizat, în Ungaria din punct, de vedere al politicei de stat, o astfel de stare se privescã chiar ca o cucerire mare, ca un succes mult promițãtor.

Însã, dacã ceva acest succes pretins este ceea ce este merit a pune în deplina ei luminã întrãga serioșitate a situațiunii, în care sã aflã organismul pe stat însuși și a cãrei serioșitate numai un patrio-

tism amãgit nu o apercipientã, comisia crede de lipsã a indigeta, cã în puterea necsului intim organic al tuturor factorilor din viața de stat, tot în aceea mësura, în care situațiunea nãstrã politicã specialã de vine mai apãșetore, și situațiunea politicã generalã a țerii devine tot mai criticã. O repede privire la aparițiunile caracteristice ale vieții politice interne de stat va dovedi empirice adevãrul a priori evident al acestei afirmãri.

Afund tãietorea, deși antagonisme de interese naționale, precum numai decãt voim sã accentuãm provocate artificios, care sfãșie poporele coronei Sf. Stefan în douã caste mari contrare antagonisme, cari pãtrund până la rãdãcinile organismului de stat, cari ating de aproape chiar interesele existențiale ale poporelor, și vibrezã prin tãte fibrele vieții nãstre politice, instituțiuni constituționale fãrã fire și suflet, formalism constituțional, o administrațiune retrasã dela propria sa chemare, și pusã în serviciu domnirii politice de partid, absoțutism parlamentar în mâinile unei majorități referitãre și în legãturã cu acãsta referințe parlamentare nesãnãtose, servilismul și corupțiunea și un șovinism potențat artificios până la paroxismul național. Aceste sunt trãșeturile marcante caracteristice pentru situațiunea internã politicã. Dãr cine ar voi sã tãgãduescã totdatã, cã acestea nu sunt tot atãtea simptome patologice ale vieții nãstre de stat

Tãte aceste aspirațiuni provin din un isvor, din însãși ideia fundamentalã nesãnãtãsa a politicei nãstre de stat, a unei politice de stat care substitue interesul esclusiv național particular al unei rase interesului comun al statului, și care proclamã astãdi deja tot apriat și fãrã nici o sfelã ca scop final al ei, urmãrit și până acum unitatea naționalã a vindi vidualitãților naționale în Ungaria

Nu mai acela, cãre nu cunoșce eternele legi nepermutabile ale desvoltãrii organice în viața de stat, nu va înțelege necsul intern causal între atinsele aspirațiuni patologice ale vieții nãstre politice și între nesãnãtãsa ideã fundamentalã a politicei de stat, ce o reprezintã esclusivitatea și unitatea naționalã. Cine ar voi sã nege, cã dacã în Ungaria n'ar exista decãt un singur element, sau dacã politica de stat n'ar nisi la esclusiva domnire a unui element și la unitatea naționalã în favorul acestuia, tãtã a nãstrã desvoltare de stat ar fi luat o altã direcțiune de sigur mai sãnãtãsa. Și cine s'ar încumeta sã încerce a apãra opera de artã abderiticã, de a realiza acãstã ideã fundamentalã a politicei de stat în sine dejã nerealisabilã, prin principiile adevãratei libertãți, ale adevãratului liberalism și ale unui constituționalism adevãrat. Însã dacã artificia domnire esclusã a unei rase într'un stat poliglot este în principiu incompatibilã cu adevãrãtul constituționalism, principiul unitãții naționale este absolut incompatibil cu însãși existența rasselor celorlalte.

Și apoi cãt de scãdãt nivel al consciinței de drept se documenteazã în statul acela, în care un astfelu de atac apriat al puterii de stat în contra existenței chiar a propriilor individualitãții naționale ale statului, se înalță la un principiu de stat și se facã acãsta încã în buna credință, — cãci de acãsta nu voim a ne îndoii nici la contrarii nãstri naționale, — cã statul împlinescã prin acãsta o îndreptãtitã misiune politicã!

Ôre cine ar cuteza astãdi a proclama ca principiu conducãtor al statului unitatea credinței religioare? Și cine ar cuteza sã afirme, cã individualitãțile naționale n'ar avea cel puțin tot acel drept de existență ca confesiunile religioare? Da, au fost timpuri, în cari politica de stat intrã adevãrã stat tot așa în serviciul tendențelor unificãtoare naționale. Da, scim cã acele tendențe unificãtoare religioare au adus lupte mari și deplorabile, esterne și interne în stat. Resultatul final al acestor lupte grele n'a fost inse atințita unitate de credință, ci sublimul principiu al egalei îndreptãțiri a confesiunilor. Și tot acela va fi rezultatul tendențelor unificãtoare naționale din actualã politicã de stat. Cãci aceste sunt tot așa nenaturale ca acelea și utopia rãmâne utopie pe fie-care teren al desvoltãrii istorice a omnirii, care, desi încet, une-ori numai dupã lupte grele trece preste aberețiunile transitorie ale spiritului omnesc și se înalță la trepte tot mai înalte ale consciinței de drept.

Acest proces gradat marchezã calea civilizatãre a progresului, pe care s'a ridicat statul istoric dela începuturile sale crude primitive, până la ideã modernului stat de drept. Dacã lucrurile stau însã așa ôre ideã fundamentalã a politicei nãstre de stat nu este negãțiunea directã a modernei ideei de stat! Cãci nu ne întrebãm ôre: nu rețele cãilor fete și ale telegrafului, ci consciința de drept mai înalt desvoltãtã, și principiul egalitãții de drept formezã caracteristica adevãratã a statului modern? Pe de altã parte nu întrebãm ôre, cã basa teoreticã a politicei de unitate naționalã numai omnipotența statului o pôte afirma.

Ei bine, o politicã de stat, a cãrei basã este omnipotența statului, al cãrei scop final este o utopie, ale cãrei mijlãce sunt pseudo constituționalismul și volnicia, și al cãru rezultat este o sfãșiere adãncã a poporelor, o adãncã neîncredere reciprocã a acelora și nemulțãmirea generalã, astfel de politicã dupã pãrerea comisiunii are sã fie judecatã din tãte punctele de vedere.

Ea este nedreptã, imprudentã și stricãciãsa.

Și ori cât de ciudat are sã fiã o astfelu de aparițiune, ea nu se rangiazã de fel în categoria unor extravaganțe sporadice, din contrã în ea sã manifestezã o trã-ëturã dintre cele mai caracteristice ale întregii nãstre vieți publice. Fie-cãru observator cugetãtor de mult trebuia sã i-se impunã percepțiunea, cã ceea-ce în castrul aderenților politice de stat dã un timbru de tot specific desvoltãrii, am ãice, ideale a consciinței lor politice, este acel extraordinar proces intelectual, carele în progresivã, amenință de a captiva din ce în ce mai mult spiritele. Se știe ce roiu de confusiuni de noțiuni s'a desvoltat din echivocitatea cuvântului națiune în sensul seu politic și etnografic, și mai puțin prin lipsa în limba magiarã de espresiuni separate pentru distingerea între noțiunea „Ungur și Magiar”. Așa se știe, cã s'a desvoltat în Ungaria teoria de tot curiosã a elementului formãtor și susținãtor de stat, care în privința politicã împarte cetãțenii unui stat modern, dupã conceptul antic în douã categorii

Ôr categoria acãsta teoreticã nu rãmâne fãrã aplicare practicã. Dacã patima de domnire naționalã formezã patriotismul adevãrat pentru o categorie de cetãțeni, atunci instinctul de propria conservare naționalã pentru cealaltã categorie de cetãțeni trece de spirit antipatriotic. Intoleranța naționalã este pentru unii virtute politicã, nisiunã naționalã pentru ceialaltã agitațiune politicã. Exclusivitate naționalã este liberalism, și egalã îndreptãțire naționalã e principiul reacționar al camarilei. Dacã pentru o categorie trece ca postulatul național, cã fiecare oficiu de stat, până sus la ministrul comun de rãboiu, are sã se folosescã în comunicațiunea sa cu cetãțenii acestei categorii de limba lor naționalã, atunci pentru cealaltã categorie de cetãțeni trece ca un postulatul național, ca acestia în a lor comunicațiune dela instanțele cele mai înalte până la cele mai de jos sã se folosescã tot dãuna și pretutindenea de limba oficialã a acestora. Dacã la o categorie de cetãțeni principiul instrucțiunii în limba proprie naționalã în tãte scãolele, până și la academiile militare ale armatei comune, trece ca un postulatul național neatacabil, atunci pentru cealaltã categorie de cetãțeni trece ca tot așa de neatacabil postulatul național aceea ca lor sã li se dee instrucțiunea în tãte gradurile de culturã, nu în limba lor proprie, ci în altã limbã. Stricãta respectare a legii este postulatul unei categorii, ôr desconsiderarea legilor este o macesimã de guvernare pentru cealaltã categorie. Și așa se continuã acest sistem al duplicitãții de mësura idealã pentru cetãțenii Ungariei individual egal îndreptãțiți, — dupã cum sunã parola, — până la contradicțiile logice deja întonate ale omnipotenței de stat și ale statului de drept, a domnirii mãestrite de rasã și adevãratului constituționalism, a ideii de stat, a unitãții naționale și a ideii de stat modern.

Ôre se pôte o confusiune de idei mai completã? Cine n'ar putã prinde chiar cu mânia, cã originea logicã a tuturor acestor confusiuni logice de idei zace în egoismul de rasã înalțat la ideal!

Comisiunea dupã aceste reasumã judecata sa asupra situațiunii interne politice a patriei nãstre în tesa: Ungaria este de prezent morbãsa. Ôr morbul ei este morbida idee fundamentalã a politicei de stat alãsa de ea însãși. O întãrcere resolutã e indispensabilã, altcum organismul nostru de stat pãșescã spre o crisã fatalã.

În ciuda acestei stãri mai mult decãt serioșe a patriei nãstre, comisiunea nu se pôte apãra de temerea patrioticã, cã dela factorii parlamentari chemãți în prima linie abia se pôte aștepta o sanare radicalã a rãului. Un parlament, care este de tot captivat de farmecul esclusivitãții naționale, și n'are nici loc, nici simț pentru alte interese naționale, abia posedã însușirea și puterea de a sana țera de același rãu, de care el însuși suferã. O îndreptare, dupã pãrerea comisiunii, se pôte aștepta numai dela o intervențiune salutarã a factorului celualalt, a supremului factor de stat, a Coronei, care în pozițiunea sa constituționalã esemã, mai presus de ori ce particularism și ca adevãratã reprezentantã a intereselor mai înalte de stat, are chemarea sa constituționalã de a interveni la timp acomodat cu autoritatea și plenitudinea puterii sale pentru siguranța statului amenințat chiar în interna sa structurã

În acãstã speranță comisiunea își îndreptã privirea sa și spre unele aparțiuni îmbucurãtoare pe

latul orizon politic. Cu viuă satisfacere putem constata, că în aceea măsură, în care nimbul fals al liberalismului și constituționalismului în Ungaria dispăre ca negura risipită în Ungaria de razele sórelui, simpatiile popórelor europene se îndreptă spre noi, și că importanța politică și culturală a românismului, conștiu de acesta pentru monarhia habsburgică și interesele ei vitale în Orient află recunoscerea în cercuri politice tot mai largi. Acest rezultat îmbucurătoriu pe lângă pozițiunea noastră geografică importantă nu numai din punct de vedere politic, ci și strategic, și pe lângă latinitatea noastră, avem să-l mulțămim vitalității neștirbite care a putut rezista două milenii de grele încercări, conștiei naționale viu dezvoltate, capabilității mari de cultură și simțului pronunțat de legalitate al poporului nostru. Un popor cu înzestrări atât de fericite și oțelit prin suferințele cele mai dure, în ciuda tuturor strimtorilor prezentului pôte privi liniștit la viitorul său.

De altă parte comisiunea, în considerarea marilor greutăți a multifarielor împedecări măiestrite cari în patria noastră se grămădesc contra activității politice a partidului național în în apărarea și validarea legitimirilor noastre interese, greu vătimate și mai serios amenințate, comisiunea crede, a împlini o datorință națională, prin aceea că nu lasă se trecă acest moment sərbătorec, în viața noastră politică, fără a trage atențiunea on. conferențe la aceea, că tótă puterea și însemnătatea partidului nostru național zace în armonia ținutei noastre, și comisiunea face acesta cu intențiunea de a lăsa să răsune din mijlocul acestei adunări, în care poporul român află și privește reprezentanța sa genuină. un apel puternic cătră simțul de solidaritate națională al tuturor fiilor fideli ai națiunii

Comisiunea încheiând cu aceste raportul său, își prezentă următoarele propuneri de rezoluțiuni, în care cele mai marcante momente, — atinse în acest raport — al vederilor și direcțiunii politicei noastre își află expresiunea lor. (Urmədə rezoluțiunile deja publicate.)

O cestiune momentuósă *)

De când există universități în mijlocul lumi civilizate cetățenii acestora totdeauna au jucat un rol însemnat în viața socială, culturală și chiar politico-națională a popórelor.

Așa a fost și este în toate țările culte, ce ne încurajă așa au stat și stau deci lucrurile chiar și în patria noastră.

Facem, prin urmare, și noi de astădată numai un pas, pe care nu ni-l pôte interdice nici un fel de lege.

Universitarii magiari s'au afirmat în felul lor la diferite ocașuni destul de puternic, și vócea lor totdeauna a aflat răsuneț în inimile conaționarilor lor.

În privința acésta noi, universitarii români, stăm departe îndărătul colegilor nostri magiari. — Causese, pentru cari noi până acum nu ne-am prea manifestat, sunt multe și atât de cunoscute, încât aflăm de prisos a le mai înșira.

Cu tóte acestea, când onórea și caracterul nostru național se atacă în public, datori suntem cel puțin a ne apăra cu demnitate, și în cazul acesta nimic nu ne va pôte departa dela postul nostru.

Diarele unguresci nu arareori se îndatinéză a ne intimida, a ne batjocori și ane înegri înaintea publicului cetitoriu. Datorința noastră este prin urmare a ne apăra, a arăta adevărata stare a lucrurilor și a trage din ea consecințele.

În tóamna anului 1889, după ce se făcuse înscrierile la universități, unul din diarele magiare sub titlul „Tinerimea română nu învață“ luase notă despre numărul tinerilor români, cari studieză la universitățile din patrie, și cu perfidia obicinuită își exprimă marea sa mirare, cum de suntem așa de puțini în proporție cu mărimea numerică a poporului nostru, și ne timbra drept aceea de nesce tineri nepetrunși de însemnătatea învățătorei și adevăratei culturi științifice.

Nu de mult, un alt dier unguresc din Pesta, „Budapesti Hirlap“, scriind un articol tendențios în contra gimnasiului român din Brașov, dișe între altele, că necunoscința limbei magiare, care se negliă mult în numitul gimnasiu ar fi cauza, că o mulțime de tineri, cari absolvă acolo, sunt siliți a trece granița în România pentru a-și continua studiul și a-și asigura viitorul și pentru ca mai târziu de acolo să pótă așița nemulțămirea în populațiunea română de aici.

Le suntem recunoscători numitelor foi, pentru-că ni-an atras atențiunea asupra duor împrejurări, că adevă, cari sunt causele, că tinerii români sunt atât de puțin la număr la universitățile din Pesta și din Cluș, și pentru ce o parte mare din absolvenții gimnasiului român din Brașov părăsesse patria, trecând din țara românescă?

Să fie óre cauza neproporției numerice, lipsa de sêm și de interes pentru cultură, — cum îi place a crede fóiei clușiene — și óre — cum de altă parte afirmă fóia pestană necunoscința limbei magiare să ne siléscă a părăsi patria? Să vedem!

*) Tóte toile noastre din patriă sunt respectuos rugate a reproduce. Autorii.

Cumcă suntem și noi ca și alte némuri duióși de cultură și de știință, asta o dovedesce împrejurarea, că fie-care din noi în tot momentul arde de dorul de a pôte cândva ajunge pe la universitățile mai mari și mai de valóre din străinătate, acolo, unde fã-ne permis a accentua, știința se propagă și se cultivă cu mai multă serioșitate, trãiniță și fundament; o dovedesce acésta mai departe numărul cel mare de tineri români de pe la universitățile din apusul Europei și rezultatele laudabile obținute de dênșii, pe calea științei.

Necunoscința limbei magiare încă nu pôte fi cauza, că suntem așa de puțini la universitățile magiare, căci și așa cei mai mulți dintre noi, în timpul petrecut la universitate ne însușim pe deplin aceea limbă ca organ impus și indispensabil pentru manifestarea cunoscințelor noastre. Suntem dedați noi cu greutățile acestei limbi încă de prin scótele inferioare. Dacă tinerul român învață bun-bucuros limba germână și francesă, să fie óre pentru el atât de îngrozitoare limba magiară, încât să siléscă a-și părăsi patria și căminul părintesc, după ce a învățat-o deja 12 ani de-arëndul?

Dacă numai atâta ar fi cauza, astădi poporul nostru ar avé aici acasă un contingent cu mult mai însemnat de bărbați inteligenți și n'am trebuit așa dícend, să primim cu lacrimile în ochi, cum acestia sunt siliți cu durere a ne părăsi atunci, când aici le simțim mai mult lipsa.

(Va urmă.)

Varietăți.

*(Alegerile dietale.) După cât sunt cunoscut alegerile de până acum, partidul liberal a pierdut 46 cercuri elect. și a câștigat 16; aponnyistii au câștigat 27 și au pierdut 14; independenții au câștigat 35 și au pierdut 20; 48-tii au câștigat de tot 1 cerc. Numărul deputațiilor e 229 liberali, 159 opoșionali și 6 fără partid.

În multe părți s'au întemplat vërsări de sânge. La Huedin și Cicsereda miliția și gendarmaria a făcut întrebuintare de arme, rămânând mulți morți și răniți.

*(Vênare după popularitate.) Era gata să trecem la ordinea zilei preste un eveniment epocal (?), întemplat Joi nóptea în Sibiiu. „Tribuna“ însă ni l'a revocat în memorie. Și de óre-ce ea îl atinge numai per tangenț, datorința de croniciari ne impune al descrie mai deaprópe.

E vorbă, că „tovaroșii de principii, grupați în jurul „Tribunei““ vóind să vëneze după popularitate, au făcut apel la publicul sibian și din giur, ca Joi séra să se întrunéscă în sala cea mică a casei societății, punându-se în perspectivă golirea mai multor butóie de bere.

La apel a și răspuns redactorul „Tribunei“ Balteș cu colaboratorii și tovaroșii sei de principii Eug. Brote, Albini, D. Comșa prof. sem.; Dr. Barcian prof. sem.; un „oficial“ consistorial, întorcătorii și culegătorii „Tribunei“, doi învățatori din Sêliste, 3 din Talmăcel, unul din Poplaca, unu din Boița etc etc. și câțiva țărani, cu toții cum spune „Tribuna“ la (?) de înși.

Și se spune, că și-au petrecut bine, căci s'a golit multă bere, — până Vineri diminéta. S'au ridicat toaste pentru „căpitanul“ Eug. Brote, și pentru ducerea memorandului la împératul.

Ca petrecerea să fie mai vială, un învățator în toastul său a atacat autoritățile școlare și bisericesci, luând pe sufietul său, că ele sunt cauza tuturor relelor, ér un nenorocit notar, mirat, că nu vede nici o „reverendă“ și nici un avocat esclamá cu emfas, că popii și advocații știu numai „beli“ poporul, făr se ia parte cu el și să-l conducă.

De cele 8 toaste ale unui colaborator al „Tribunei“, de ale „căpitanului“, căruia redactorul Balteș i a dat „cununa“ închinându-se, și ale profesorilor seminariali, nu luăm notiță, căci le vom ceti pôte mai târziu în organul din Sibiiu al partidului național.

Descriind acest eveniment, ne permitem între-barea: Autoritățile școlare și bisericesci n'au cunoscută despre acest „avânt național“ al apostolilor culturali și moralisătorii ai poporului?!

*(Ședința publică.) „Societatea de lectură“ a studenților dela scótele medii rom. gr. or. din Brașov a ținut Duminecă în 12 Ianuarius st. v. ședința publică în memoria fostului ei patron, fericitul în Domnul Ioan Popasu. Programul constatatoriu din cântec în cor, solo, disertațiuni și declamațiuni a mulțămit pe numerosul public asistent, dar cu deosebire pe On. Eforie școlară, care a asistat aprópe în corpore la acésta solemnitate. Dl. Virgil Onițiu, actualul conducătoriu al societății pôte fi mândru de rezultatul obținut. Câștigul material în folosul bibliotecii numitei societăți se urcă aprópe la suma de 100 fl.

* Consilier administrativ la direcția fondului relig. gr. or. în locul dlui Wislocki înaintat la rangul de director al fondului, a fost numit consilierul onorar de până acum, dl. Onisim Țurcan.

*(Scótele și gimasiile comunale din România.) Tóte scótele și gimasiile din România, care sunt întreținute astădi de comune, vor fi luate dela 1 Apriliu pe séma statului și vor fi înscrișe în bugetul ministerului instrucțiunei publice.

*(Necrolog.) Ana Șandor măr. Dr. Petco în numele ei și al soțului său Dr. Lazar Petco, adv. a fiilor sei Valeriu, pretore în Baia de Criș, Eugen sublocotent ces. reg. Olivia măr. Dr. Aurel Demian Aurelia măr. Dr. Alesandru Hossu, Iulian, Ana și Vilma cu inima frântă de durere anunță cumcă mult iubitul și neuitatul lor părinte, respective socru și moș Dr. **Atanasiu Șandor**, profesor emerit la institutul pedagogic din Arad, físic consistorial, membru în reprezentanța orașului Arad, etc. după un morb greu, în etate de 84 ani, împărțit cu sánțele taine, și-a dat nobilul suflet în mâinile creatoriului, în 15/27 l. c. la órele 3 d. m.

Rémașițele pământesci ale defunctului se vor așéda spre odichnă eternă. Vineri în 17/29 l. c. la órele 2 d. m. în cimiteriul gr. or. român.

Arad, 15/27 Ianuarius, 1892.

Fie-i țărina ușoră!

Nr. 164 1891.

Avis.

Prin rescriptul său dto 14 Novembre a tr. Nr. 93,690. Înaltul ministeriu r. u. de agricultură a pus la dispozițiunea subscríșului comitet 15 esemplare din instrucțiunea relativă la manipularea și aplicarea acidului sulfuric la viile atacate de *filoxera*, compusă în limba magiară.

Cultivătorii de vii vóind a dispune de un esemplar al acestei instrucțiuni, să se adreseze cătră subscríșul comitet.

Sibiiu, 26 Ianuarius n. 1892.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiului.“

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Religiunea

în scótele populare române, anul al II lea după planul „Normativului“ pentru scótele din metropolia gr. or. română din Transilvania și Ungaria.

(Operat pentru concursul literar deschis de „Reuniunea învățătorilor români greco-orientali din districtul XI Făgăraș de „abni.“)

(Urmare.)

Într'o di, pe când Moise era la oile lui Jotor, pe muntele Horiv, a vëdut un rug arđend cu flacără înaintea sa, dar focul nu consuma verdéta și firole rugului. Moise a voit să se apropie, ca să vadă ce este Dumnezeu însă, care sub chipul flacărei de foc, i s'a aréat lui Moise în rug, i-a diș: „deslégă-ți încălțămintele picioarelor tale (des culțete), căci locul pe care stai, este sfânt. Nu te apropia aici. Eu sunt Dumnezeuul părinților tei. Am vëdut durerile și necasurile poporului israeltén din Egipt. Dute la Faraon, și cere ca să elibereze pre poporul meu din robie, și 'l condu în pământul Canaanului, de unde a eșit. Moise, auđind glasul lui Dumnezeu, a cădut cu fața la pământ, și nu îndrãsnea, a căuta spre locul, unde vorbia D-șeu.

Dumnezeu, spre ajutoriul lui Moise, pentru eliberarea israeltenilor din Egipt, i-a dat toiaș (băț) cu care el putea face minuni; ér ca sprijinitor, i-a mai dat pe fratele lui Aron, ca acesta, să vorbésca cu Faraon, căci Moise fiind gângav, nu putea vorbi curat. Aron, apoi a și spus poporului israeltén, cele ce le-au poruncit Dumnezeu, ca să facă.

Din acésta istorióră învățăm: 1. Că Dumnezeu, nu uită de popótele bune și credincioșe, cari pe nedrept sufer asupriri, ci le trimite mântuitori, precum a trimis israeltenilor pe Moise și Aron. Că fiind în réu, nici odată, să nu desnădășduim de bunătatea și ajutoriul celui de sus, ci totdeauna, să rébdăm până în sfêșit, că ne vom mântui. 3. Când e pericolul mai mare, atunci ajutoriul lui Dumnezeu e mai aprópe.

Dumnezeu s'a aretat, Într'un rug înflăcărât, Lui Moise, și i-a grăit: Pe poporul meu iubit, Mergi cu frate-teu Aron, Și-l cere lui Faron, Din Egipt, se-l lase afară, Se nu-mi fie de ocară.

Întrebări. Ce a vëdut Moise, când era pe muntele Horiv? Ce a diș Dumnezeu cătră el? Ce a dat Dumnezeu de ajutoriu lui Moise? Pre cine -ia dat sprijinitoriu? Ce învățăm din istorióra acésta.

Loterie.

Sâmbătă, în 29 Ianuarius, 1892.

Timișóra: 61 42 45 7 67
Viena: 78 75 72 29 81

Nr. 723.

[10] 1-3

CONCURS.

Conform inaltei dispozițiuni a Preaveneratului Consistoriu arhidieceșan dto 25 Septembrie, 1890, Nr. 5955 B. se pblică a douaoră concurs pentru ocuparea postului de paroch în comuna bisericeșcă Șarpatac cu filia Vêlcândorf, din protopresbiteratul tractului Sighișorei, cu terminul de 30 zile dela prima publicare.

Acest post este împreunat cu un venit anual de 360 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți ași asterne suplicele lor instruite conform Statutului organic și a regulamentului pentru parochii,

până la terminul susarâtat subscrișului oficiu protopresbiteral.

Sighișora, 10 Novembre, 1891.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Sighișorei, în conțelegere cu comitetul parochial concertent.

Dimitriu Moldovan, adm. protopresbiter.

Sz. 123/892

(20) 1-3

Hirdetmény.

A nagyszzebeni kir. törvényszék közhírré teszi, hogy Hortobágyfalva község határa általános tagosításának megengedhetősége feletti tárgyalást gróf Schveiniz Gyula kérelmére elrendelte, s erre határna-

pul 1892 évi márczius hó 23-án d. e. 9 órakor a hortobágyfalvi irodába tűzte ki

Ezen tárgyalásra az említett község összes birtokossai azon megjegyzéssel idéztettek meg, hogy az arra meg nem jelenő birtokosok úgy fognak tekintetni, mint a kik a tagosításba beleegyeznek.

A nagyszzebeni kir. törvényszéknek 1892 évi január hó 21 tartott üléséből.

Iánosi Sándor elnök.

Fekete Mihály jegyző.

Sz. 8959/891. polg.

[5] 2-3

Hirdetmény.

A nagyszzebeni kir. törvényszék közhírré teszi, hogy Szerdahely község határa

általános tagosításának megengedhetősége feletti tárgyalást a nagyszzebeni általános-takarék pénztár kérelme folytán elrendelte s ennek határnapjául 1892 évi február hó 24-ik napját d. e. 9 órakor a szerdahelyi irodába kitűzte.

Ezen tárgyalásra az említett község összes birtokossai azon megjegyzéssel idéztettek meg, hogy az arra meg nem jelent birtokosok a tagosításba beleegyezőnek fognak tekintetni.

A nagyszzebeni kir. törvényszéknek

N-Szeben, 1891 évi Deczember hó 17-én tartott üléséből.

Iánosi Sándor elnök.

Fekete Mihály jegyző.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1891.

Table with multiple sections for train routes: Budapesta - Predeal, Budapesta, gara de vest - Rușava - Vercerova, Budapesta - Arad - Teiuș, Murăș-Ludoș - Bistrița, Simeria (Piski) - Petroșeni, Arad - Timișoara, Ghiriș - Turda, Sighișoară - Odorheiu, Careii-mare - Zelău, Copșa-mică - Sibiu, Cucurdea - Oșorheiu - Reg. săs., Simeria (Piski) - Hunedóra, Brașov - Zerneșci, Brașov - Chezdi-Oșorheiu.

Nota: Orele insemnate în stânga stațiunilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de os în sus. Numerele cele grase înseamnă orele de noapte.